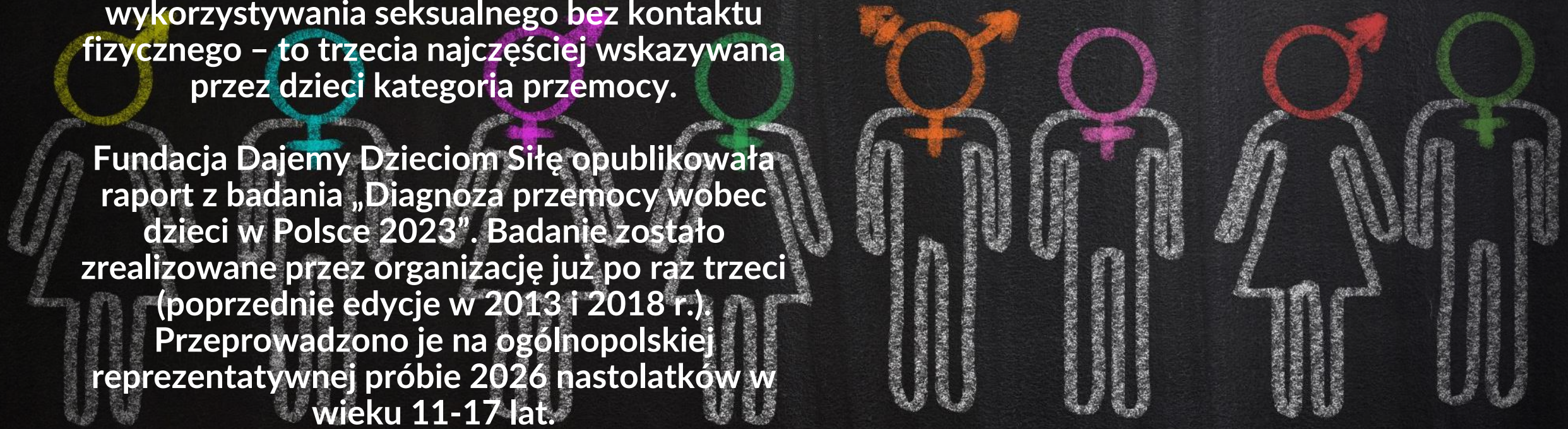

79% dzieci i nastolatków przynajmniej raz w swoim życiu doświadczyło przemocy. Krzywdzenia doświadczają najczęściej ze strony swoich rówieśników (**66%**) i bliskiej osoby dorosłej (**32%**).

26% młodych respondentów doświadczyło wykorzystywania seksualnego bez kontaktu fizycznego – to trzecia najczęściej wskazywana przez dzieci kategoria przemocy.

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę opublikowała raport z badania „Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce 2023”. Badanie zostało zrealizowane przez organizację już po raz trzeci (poprzednie edycje w 2013 i 2018 r.). Przeprowadzono je na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie 2026 nastolatków w wieku 11-17 lat.

Jakich form przemocy najczęściej doświadczają dzieci?

Raport „Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce 2023”, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.

*pytania zadawane od 12 r.ż., n = 1717.
**pytania zadawane od 13 r.ż., n = 1403.

Przemoc? Agresja?

165632277

Rodzaje przemocy domowej ?

Rodzaje przemocy rówieśniczej?

Wpływ przemocy na dziecko może mieć charakter:

- *Bezpośredni* - w skutek zagrożenia agresją dorosłego.
- *Pośredni* - poprzez bycie świadkiem przemocy.

Dzieci mogą:

- nie widzieć awantur i bicia, ale słyszą np.: płacz, jęki, wyzwiska,
- widzą skutki przemocy: ślady krwi, siniaki zdemolowane mieszkanie, potargane ubrania, policjantów w domu,
- czują atmosferę napięcia w rodzinie, lęk i obawy ofiary, kiedy sprawca wraca do domu.

Zaburzenia emocjonalne u dzieci

Przejawiają się w kilku aspektach:

1. W zaburzeniach zachowania.
2. W emocjonalnych problemach.
3. W problemach funkcjonowania społecznego.
4. W problemach funkcjonowania poznawczego.
5. W zakresie zdrowia fizycznego.

Zaburzenia zachowania

- Przejawiają się w postaci:
 - ✓ agresywnych zachowań (dzieci odreagowują agresją to co dzieje się w domu, uczą się, że przemoc jest sposobem rozwiązywania konfliktów),
 - ✓ spolegliwości (niektóre dzieci chcą wszystkich zadowolić, ulegają wszelkim prośbą lub naciskom ze strony otoczenia, pod wpływem innych ludzi mogą robić rzeczy, które są dla nich niebezpieczne),
 - ✓ okrucieństwa wobec zwierząt,
 - ✓ napadów złości,
 - ✓ nadruchliwości,
 - ✓ wagarowania,
 - ✓ zachowań przestępczych itp.

Emocjonalne problemy

Przejawiają się w:

- ✓ uczuciu lęku, smutku, złości, strachu, niepokoju (dzieci obawiają się o zdrowie i życie rodziców, a także swoje),
- ✓ poczuciu winy (dzieci czują się odpowiedzialne za przemoc, myślą że są przyczyną zachowania rodziców),
- ✓ wycofaniu, braku zaufania (dzieci mają trudność w nawiązywaniu bliskich kontaktów z rówieśnikami),
- ✓ niskiej samoocenie,
- ✓ bezradności (niektóre dzieci mogą podejmować próby samobójcze jako sposób na rozwiązanie problemów w domu),
- ✓ trudnościach we własnym rozumieniu miłości i bliskości w związku – co staje się podstawą do zaburzeń w relacjach z partnerem.

Problemy funkcjonowania społecznego

- Przejawiają się one w:
 - ✓ odrzuceniu przez rówieśników,
 - ✓ niezdolności do empatii,
 - ✓ małych umiejętności społecznych,
 - ✓ kłopotach w szkole (dzieci chcą pozostać w domu, ponieważ myślą, że w ten sposób mogą kontrolować przemoc w domu, dziecko może mieć coraz gorsze wyniki w szkole).

Problemy funkcjonowania poznawczego

- Przejawiają się one w:
 - ✓ słabych wynikach w szkole (dzieci mają kłopoty z uczeniem się i koncentracją),
 - ✓ opóźnieniu w rozwoju intelektualnym,
 - ✓ opóźnieniu w rozwoju mowy.

Problemy zdrowotne

- Przejawiają się one w:
 - ✓ bezsenności,
 - ✓ zaburzeniach jedzenia,
 - ✓ słabym rozwoju motorycznym i fizycznym,
 - ✓ dolegliwościach związanych ze stresem , takich jak: bóle głowy, żołądka, moczenie nocne,
 - ✓ poważnych urazach fizycznych (gdy dzieci doznają przemocy),
 - ✓ ogólnym złym stanie zdrowia.

Przemoc domowa nie wpływa na dzieci w jednakowym stopniu i w taki sam sposób. Zależy to od wieku i płci dziecka, a także od systemu wsparcia społecznego. I tak np.:

- **Dzieci w wieku przedszkolnym** - ujawniają paniczny lęk, są drażliwe, bojaźliwe, jękają się.
- **Starsze dzieci** - wykazują duży poziom lęku, są zamknięte w sobie, często agresywne.
- **Chłopcy** – mają więcej zachowań agresywnych, częściej niż dziewczynki, mają napady złości.
- **Dziewczynki** – częściej niż chłopcy są wycofane, pasywne, trzymają się kurczowo rodzica, są nieufne wobec mężczyzn.

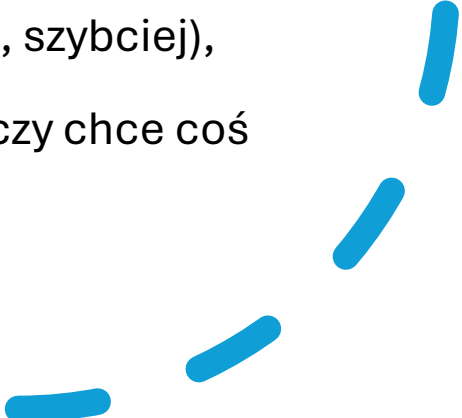
Dziecko nie umie poradzić sobie z trudnymi uczuciami, nie rozumie sytuacji przemocy. Uczy się, że konflikty rozwiązuje się za pomocą siły, że silniejszy wygrywa.

Zalecenia dotyczące prowadzenia rozmowy z dzieckiem krzywdzonym.

Zachowania pożądane:

1. Zwracaj się do dziecka tonem adekwatnym do jego stanu emocjonalnego,
2. Obserwuj dziecko, czy jesteś przez niego rozumiany,
3. Zaczynaj od pytań łatwiejszych,
4. Zwracaj uwagę, żeby jedno pytanie zawierało tylko jedną kwestię wymagającą wyjaśnienia,
5. Daj dziecku czas na zastanowienie się nad odpowiedzią,
6. Używaj prostych konstrukcji gramatycznych, adekwatnych do możliwości rozwojowych dziecka,
7. Formułuj krótkie pytania,
8. Używaj w pytaniach strony czynnej, unikając strony biernej,
9. Używaj nazw własnych i imion, unikaj zaimków,
10. Używaj prostego słownictwa,
11. Wyjaśniaj z dzieckiem znaczenia używanych przez nie określeń,
12. Przed zadaniem pytania wymagającego od dziecka szczególnej wiedzy, upewnij się, czy jest ona wystarczająca do udzielenia odpowiedzi,

Zachowania niepożądane:

- Nie przeskakuj z tematu na temat,
 - Nie zadawaj na raz więcej niż jednego pytania,
 - Unikaj gestykulacji i nasilonej mimiki twarzy,
 - Nie używaj zaprzeczeń,
 - Unikaj określeń niejasnych, wieloznacznych (te rzeczy, te zachowania),
 - Unikaj terminów hierarchicznych,
 - Unikaj określeń które zmieniają swoje znaczenie w zależności od miejsca i czasu,
 - Unikaj pracując z małymi dziećmi terminów określających wzajemne relacje, zależności (np. więcej, mniej, szybciej),
 - Nie zapomnij na zakończenie zapytać dziecko, czy chce coś jeszcze powiedzieć.
-

Zalecenia sprzyjające budowaniu pozytywnej relacji z dzieckiem krzywdzonym

W kontakcie z dzieckiem należy postarać się przestrzegać następujących zasad:

- Jak najczęściej zwracaj się do dziecka używając jego imienia, staraj się używać formy, które ono lubi,
- Postaraj się stworzyć bezpieczną atmosferę, okazując dziecku akceptację,
- Mów powoli, wyraźnie spokojnym głosem,
- Postępuj się prostym, zrozumiałym dla dziecka językiem,
- Często wyrażaj swoje zainteresowanie dzieckiem gestem – kiwnięcie głowy lub werbalne „mhm”,
- Okaż dziecku, że jest partnerem w rozmowie, powiedz, że to co mówi, jest ważne,
- Zachowuj stosowny kontakt wzrokowy, bez nadmiernego, nieustannego obserwowania dziecka,
- Przerywaj dziecku wypowiedź tylko wtedy, kiedy jest to konieczne,
- Pytaj dziecko, kiedy nie zrozumiesz jego wypowiedzi,
- Kiedy dziecko dłuższy czas nie odpowiada na pytanie spróbuj je przeformułować,
- Doceniaj wysiłek dziecka mówiącego o trudnych doświadczeniach urazowych, ale nie chwal za konkretne odpowiedzi, nie obiecuj nagrody,
- Powiedz dziecku, jeżeli zachodzi taka potrzeba, że zdajesz sobie sprawę z jego niepokoju i podkreśl zasadność jego uczucia,
- Kiedy dziecko nakłaniane jest do mówienia o sobie samym, wykaż gotowość do ujawnienia drobnego szczegółu swojej prywatności, aby stać się dla małego rozmówcy osoba bardziej realną, bliższą (np. pytając o zwierzęta powiedz, jakie ty miałeś zwierzątko w swoim dzieciństwie lub jakie masz teraz).

W kontakcie z dzieckiem należy unikać następujących błędów:

- Nie przekraczaj przestrzeni fizycznej dziecka, pozostań w bezpiecznej dla niego odległości,
- Nie pospieszaj dziecka, dawaj mu czas do zastanowienia się nad odpowiedziami,
- Nie oceniaj dziecka i jego wypowiedzi,
- Nie reaguj zdziwieniem na wypowiedzi dziecka, nawet wtedy, gdy są dla Ciebie szokujące,
- Nie komentuj opisywanych przez dziecko sytuacji zgodnie z wyobrażeniami dorosłych – to musiało być przerażające , niebezpieczne,
- Nie zmuszaj dziecka do odpowiedzi, mówiąc, że powinno coś wiedzieć lub pamiętać
- Nie składaj dziecku obietnic bez pokrycia,
- Nie pytaj dziecka, czy sprawca jego krzywdy powinien być ukarany i w jaki sposób,
- Nie oceniaj osób bliskich dziecku,
- Nie wpadaj w panikę, kiedy dziecko uzewnętrznia swoje negatywne emocje, np. kiedy płacze, powiedz, że rozumiesz jego reakcję,
- Nie mów dziecku „nie płacz”, „nie denerwuj się”,
- Nie zmuszaj dziecka do odpowiedzi, nie naciskaj,

Przypadek

Uczeń nagle staje się agresywny wobec nauczycieli, ale unika rozmowy na temat swojej sytuacji w domu.

Rozszerzenie przypadku:

- Uczeń zaczyna wchodzić w konflikty z rówieśnikami, używając obraźliwego języka i zachowując się prowokacyjnie.
- Podczas zajęć często przeszkadza, rzuca uwagi lub ostentacyjnie ignoruje polecenia.
- Zdarzyło się, że w gniewie rzucił zeszytem lub innymi przedmiotami.
- Na pytania dotyczące domu odpowiada lakonicznie lub zmienia temat.
- Wcześniej był spokojny, osiągał dobre wyniki w nauce, a teraz oceny zaczynają się pogarszać.
- Inni uczniowie wspomnieli, że uczeń wyraził obawy dotyczące „awantur” w domu, ale nie podał szczegółów.

„Niebieskie Karty”

- Pani Małgorzata Lachowska – przedstawiciel Oświaty w Zespole Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Kielcach.

Urząd Miasta Kielce, Wydział Edukacji, Kultury i Sportu

Ul. Strycharska 6

41 367-66-26

Standardy małych uwzględniają:

- Zasady bezpiecznych relacji (personel-dziecko, dziecko-dziecko),
- Procedury interwencji i plan wsparcia dla dziecka krzywdzonego,
- Osoby odpowiedzialne za podejmowanie interwencji, przyjmowanie zgłoszeń i udzielanie wsparcia, przygotowanie personelu do stosowania standardów,
- Dokumentację zgłoszeń i dokumentację przygotowania personelu,
- Zasady przeglądu i aktualizacji standardów,
- Zasady korzystania z urządzeń z dostępem do internetu i ochrony przed szkodliwymi treściami,
- Szczególną sytuację dzieci z niepełnosprawnościami oraz ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

- Standardy powinny być sformułowane w sposób przystępny i zrozumiały dla małoletnich,
- Standardy należy udostępnić zarówno na stronie internetowej oraz w widocznym miejscu w placówce, aby zagwarantować ich dostępność dzieciom i ich rodzicom,
- Standardy należy dostosować do charakteru i rodzaju podmiotu lub prowadzonej działalności.

Po co są standardy?

- By zadbać o to, żeby nie narażać dzieci na ryzyko krzywdzenia,
- By skutecznie przeciwdziałać krzywdzeniu dzieci i wzmacniać placówki w dążeniu do zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa,
- By wprowadzić procedury, które pozwalają odpowiednio wcześnie zareagować w przypadku obaw o dobro dziecka lub zapobiegać krzywdzeniu dzieci, zanim dojdzie do eskalacji przemocy wobec nich – niezależnie od źródła i typu tej przemocy,
- By komunikować, że dany podmiot troszczy się o dobro każdego dziecka, zabezpiecza personel i dba o swoją reputację.

Jak standardy chronią dzieci
przed przemocą?

Czy standardy skomplikowały
dorostym proste rzeczy?